

บทที่ ๒๘

เรื่อง ศาลพระภูมิ

การเตรียมการอ่าน

ดูรูปแล้วตอบคำถาม

- จากชื่อเรื่อง คุณจะอ่านเกี่ยวกับอะไร และรูปเหล่านี้ คุณคิดว่าเกี่ยวข้องกับอะไร
- คุณคิดว่า คุณจะเห็นสิ่งนี้ที่ไหน ที่บ้าน หรือ ที่ทำงาน หรือ โรงแรม หรือ ที่ถนน
- คุณคิดว่า ใครอยู่ในบ้านเล็กๆ นี้ และมีหน้าที่ทำอะไร

การอ่าน

อ่านข้อความต่อไปนี้

ศาลพระภูมิ

ตามบ้านที่อยู่อาศัย สถานที่ราชการและอาคารใหญ่ ๆ เราจะเห็นสิ่งปลูกสร้างสิ่งหนึ่งควบคู่อยู่ด้วยทุกแห่ง สิ่งปลูกสร้างที่ว่านี้ คือ “ศาลพระภูมิ” การที่มีบ้านแล้วต้องมีศาลพระภูมิอยู่ด้วยเป็นความเชื่อถือที่มีมาแต่โบราณว่าพระภูมิเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้าน เพราะเป็นที่สิงสถิตของเทพอารักษ์ที่จะปกป้องรักษาคนในบ้านให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขและความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น ซึ่งความเชื่อถือนี้ได้กลายเป็นประเพณีสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้

ที่ตั้ง เมื่อปลูกบ้านใหม่เสร็จแล้ว จึงเลือกสถานที่สำหรับตั้งศาลพระภูมิ ส่วนมากนิยมตั้งอยู่หน้าบ้าน บริเวณที่ตั้งศาลต้องสะอาด ไม่อยู่ใกล้ครัว ส้วม และที่เขษยะ ส่วนทิศที่ตั้งนั้นนิยมกันมาแต่โบราณให้ตั้งทางทิศเหนือ หรือทิศใต้ของตัวบ้าน และต้องระวังอย่าให้เงาบ้านทับศาลพระภูมิ จะเป็นการหมิ่นพระภูมิ และเป็นอัปมงคล และห้ามหันหน้าเจ็ดไปทางประตูเข้าบ้าน

ในกรณีที่มีศาลพระภูมิเก่าอยู่แล้ว หากประสงค์จะเปลี่ยนทำใหม่ก็ทำได้ แต่ต้องทำการสังเวยพระภูมิ 3 วัน ก่อนถอนออกไป ทั้งนี้เพื่อจะคูณผลินิมิตที่พระภูมิเก่าจะแสดงออกมาให้ปรากฏทางใดทางหนึ่งว่าสมควรจะจัดตั้งศาลใหม่หรือไม่ หรือคงไว้ตามเดิม ถ้าปรากฏนิมิตไม่ดีก็อย่าเพิ่งตั้งศาลใหม่ ตรงกันข้าม ถ้าดีควรทำพิธีตั้งศาลใหม่ได้ จะเห็นว่าการตั้งหรือยกศาลพระภูมิจะทำการกันเล่นๆ ตามใจชอบไม่ได้แต่ต้องทำให้ถูกแบบแผน เพราะฉะนั้นเวลาบวงสรวงหรือยกศาลพระภูมิใหม่ จึงต้องหาผู้รู้ในการทำพิธีด้านนี้มาดำเนินการโดยเฉพาะ

ลักษณะและรูปแบบของศาลพระภูมิ สะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการของบ้านเรือนและอาคารสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและความเจริญของบ้านเมือง ในสมัยโบราณบ้านที่อยู่อาศัยสร้างเป็นเรือนไม้หลังคาทรงไทย ศาลพระภูมิก็มีรูปแบบเป็นเรือนไม้ทรงไทยเช่นเดียวกัน ตั้งอยู่บนเสาไม้ ความสูงอยู่ระดับสายตาพอดี ศาลพระภูมิจึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ศาลเพิงตา” ต่อมาเราได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกในการสร้างบ้านเรือนและสถานที่ต่าง ๆ เป็นตึกขนาดใหญ่ เป็นผลให้ศาลพระภูมิมีการพัฒนารูปแบบ ขนาด และสีสันตามไปด้วย ดังที่เราได้เห็นเป็นรูปโบสถ์ วิหาร มณฑป พระปราสาท ราชมณเฑียรอย่างงดงามในปัจจุบัน อาคารสูง ๆ บางแห่งจัดตั้งศาลพระภูมิไว้บนดาดฟ้าของอาคารก็มี

สิ่งที่สำคัญที่สุดในศาลพระภูมิ คือ เจริตหรือรูปเทพารักษ์ประจำศาล มือขวาถือพระขรรค์ตั้งขึ้น ส่วนมือซ้ายในสมัยโบราณถือหนังสือ แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาถือถุงเงิน เพื่อช่วยให้เกิดความมั่งคั่งแก่ผู้อยู่อาศัย พร้อมด้วยบริวารซึ่งปั้นเป็นตุ๊กตาตัวเล็ก ๆ ชาย-หญิงเป็นคู่ ละครยก 2 โรง ช้าง 1 คู่ ม้า 1 คู่ เครื่องประดับและตกแต่งศาลประกอบด้วย แจกันใส่ดอกไม้ 1 คู่ เชิงเทียน 1 คู่ กระจ่างรูป 1 ใบ ผ้าผูกเจริญ 1 ผืน ผ้าพันศาล 1 ผืน ผ้าประดับศาลที่ประตูและหน้าต่าง

การบูชาและการสังเวย เมื่อมีศาลพระภูมิไว้ประจำบ้านแล้ว เจ้าของบ้านควรบูชาด้วยดอกไม้ ธูปเทียนเป็นประจำ พร้อมกล่าวคำบูชาดังนี้ นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (3 จบ) นโม เม ภูมิเทวานัง รูปะทีปะ ปุปผัง สักการะวันทะนัง พระชัยมงคล

ที่มา: โดย ชาลินี อันสมศรี ขาวรามคำแหง ปีที่ 34 ฉบับที่ 2 วันที่ 3-9 พฤษภาคม 2547

<http://www.lib.ru.ac.th/nana/viewdetail.php?id=36>

เปรียบเทียบ สิ่งที่ยก กับ สิ่งที่ย่าน ว่ามีอะไรที่ เหมือน หรือ แตกต่างกัน

เหมือนกัน

ต่างกัน

.....	
.....	
.....	

๑. เขียนหมายเลขย่อหน้า ข้างหน้าหัวข้อ ตามเรื่องที่อ่าน

- ก. พิธีถอนศาลเก่าและยกศาลพระภูมิใหม่
- ข. ลักษณะศาลพระภูมิที่ถูกประเพณี
- ค. การบูชาพระภูมิ
- ง. รูปแบบลักษณะของศาลพระภูมิ
- จ. ทิศทางที่ตั้งศาล
- ฉ. พิธีเชิญพระภูมิและบริวาร
- ช. ความหมายของ“ศาลพระภูมิ”
- ซ. สิ่งสำคัญกับบริวารภายในศาล

๒. เลือกวงข้อที่ถูกที่สุด

ศาลพระภูมิ คือ ที่อยู่ของ.....

- ก. เจ้าที่รักษาเขตบ้าน
- ข. เทวดาที่รักษาบ้าน
- ค. เทพารักษ์ที่คอยดูแลคนในบ้าน

๓. เขียน “ถูก” หรือ “ผิด” หน้าข้อ

- ๓.๑ ตามบ้าน สถานที่ทำงาน และอาคารใหญ่ๆ จะมีศาลพระภูมิ อยู่ด้วย
- ๓.๒ ที่ตั้งศาลพระภูมิจะอยู่ด้านทิศเหนือ หรือ ทิศใต้ของบ้าน หรืออาคารและ เงามบ้าน หรืออาคาร จะทับศาลพระภูมิก็ได้
- ๓.๓ ที่ตั้งศาลพระภูมิต้องไม่อยู่ใกล้ ล้วม ครัว ที่ทิ้งขยะ และที่สกปรกต่างๆ
- ๓.๔ ภายนอกศาลต้องมีสิ่งสำคัญคือ ดอกไม้ ธูปเทียน ช้าง ม้า ตุ๊กตาเล็กๆ อย่างละคู่
- ๓.๕ เจ้าของบ้านต้องสวดคำบูชาและบูชาด้วยดอกไม้ ธูปเทียนเป็นประจำ
- ๓.๖ ภายในศาลจะต้องมีเจี๊วตหรือรูปเทพารักษ์ ถือนพระขรรค์ตั้งขึ้นในมือขวา และหนังสือ หรือ ถุงเงินในมือซ้าย
- ๓.๗ รูปร่างของศาลพระภูมิจะต้องเป็นเรือนไม้ทรงไทยเท่านั้น และตั้งอยู่บนเสาสูง

๔. แก้วข้อที่ผิดให้ถูกตามเรื่องที่อ่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕. เลือกคำหรือกลุ่มคำในเรื่องมาเติมในช่องว่าง

ในสมัยโบราณ เวลาคนไทยปลูกบ้านเสร็จแล้ว คนส่วนมากก็มักจะตั้ง.....
ไว้คู่กับบ้าน เพราะเชื่อว่าศาลนี้เป็นที่สิงสถิตของ..... ที่จะดูแลรักษาคนใน
บ้านให้ได้รับ.....และความเจริญยิ่งขึ้น ซึ่งความเชื่อนี้ได้กลายเป็นประเพณี
สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ในการตั้งศาล เจ้าของบ้านต้องหา.....ในการทำพิธีมา
จัดการโดยเฉพาะ สถานที่สำหรับตั้งศาลพระภูมิส่วนมากนิยมตั้งไว้หน้าบ้าน บริเวณนั้นต้อง
..... จะเป็นทิศเหนือ หรือทิศใต้ของตัวบ้านก็ได้ แต่ต้องไม่ให้.....
ทับศาล และห้ามหันหน้าเจ็ดไปทาง.....เข้าบ้าน ลักษณะและแบบของศาลจะ
เปลี่ยนแปลงไปตาม..... การสร้างศาลพระภูมิจะ..... จากเรือน
ไม้ทรงไทยแบบ..... มาเป็นตึกเหมือนการสร้างบ้านในสมัยนี้ แต่ศาลต้องตั้งอยู่บน
เสาไม้สูงในระดับสายตาพอดี ศาลพระภูมิจึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า..... สิ่ง
สำคัญที่สุดที่ต้องมีในศาล คือ..... หรือรูปเทพารักษ์ประจำศาล มีขอขมาพระบรรพตตั้งขึ้น
ส่วน.....ในสมัยโบราณถือหนังสือ แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาถือ..... แทนเพื่อช่วย
ให้เกิดความร่ำรวยแก่ผู้อยู่ เมื่อมีศาลพระภูมิแล้ว เจ้าของบ้าน ควร.....คำบูชาพร้อม
กราบไหว้ด้วยดอกไม้ ธูปเทียนเป็นประจำ

การใช้ภาษาและคำศัพท์

๖. เติมข้อความลงในช่องว่างให้เป็นประโยคที่มีเหตุผลสมบูรณ์

๖.๑ การแต่งกายของคนไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพล.....

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ.....

๖.๒ อาคารสถานที่ราชการในยุคสมัยนี้สะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการ.....

.....

- ๖.๓ ประเพณีที่สืบทอดมาแต่โบราณ.....
.....
- ๖.๔ คนไทยที่เชื่อถือว่าการพัฒนาทางด้านวัตถุทำให้ประเทศไทย.....
.....
- ๖.๕ คนที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในการทำงานไม่ควร.....
.....

กิจกรรมหลังการอ่าน

นักศึกษาหาสัญลักษณ์ ๑ อย่าง ที่คนในชาติตนเองหรือชาติอื่นๆ นำมาใช้ หรือตั้งไว้บูชา หรือเคารพนับถือที่บ้านมาเขียนเป็นบทความสั้นๆ ๑๐ – ๑๕ ประโยค ลงในหนังสือมหาวิทยาลัย

คำศัพท์

เรื่อง ศาลพระภูมิ

ราชการ	- government service
สิงสถิต	- to dwell (of non-corporeal beings)
เทพารักษ์ = เทพารักษ์	- protecting spirit (of a place)
ทับ	- to overlay
หมิ่น	- to desecrate
อัปมงคล	- to be inauspicious, unfavorable
สังเวย	- to offer, sacrifice
บวงสรวง	- to worship
อิทธิพล	- influence
พระขรรค์	- a kind of weapon
บริวาร	- attendant; subordinate
สัญลักษณ์	- symbol, emblem, mark, sign

